

TYÖELÄMÄ- JA TASA-ARVO- VALIOKUNNAN MIETINTÖ 6/2003 vp

Hallituksen esitys laiksi aikuiskoulutustuesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 18 päivänä syyskuuta 2003 lähettänyt työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi aikuiskoulutustuesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta (HE 70/2003 vp).

Lausunto

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt asiasta sivistysvaliokunnan lausunnon (SiVL 6/2003 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Marjaana Maisonlahti, sosiaali- ja terveysministeriö
- johtaja Vuokko Korpinen, työministeriö
- opetusneuvos Heikki Ravantti, opetusministeriö
- pääsihteeri Matti Ropponen, aikuiskoulutusneuvosto
- koulutuspoliittinen asiamies Heikki Suomalainen, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT ry
- koulutuspoliittinen asiamies Tarja Tuominen, Palvelutyönantajat ry
- työmarkkina-asiamies Merja Berglund, Suomen Yrittäjät ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— Akava ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan aikuiskoulutustuesta annettua lakia muutettavaksi siten, että aikuiskoulutustuen perusosaa korotettaisiin 440 eurosta 500 euroon kuukaudessa. Korotus tulisi myös niihin aikuiskoulutustukiin, joihin liittyy ansio-

osa. Esitys liittyy vuoden 2004 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Yli puolet työikäisestä väestöstä osallistuu vuosittain aikuiskoulutukseen. Osallistumisen aste vaihtelee kuitenkin koulutustason, työmarkkina-aseman ja asuinpaikan mukaan. Vähiten aikuiskoulutukseen osallistuvat työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat, perusasteen koulutuksen saaneet ja haja-asutusalueilla asuvat.

Työmarkkinoilla tapahtuvat nopeat muutokset ja kasvavat osaamisvaatimukset edellyttävät työntekijöiltä entistä korkeampaa koulutustasoa sekä osaamisen jatkuvaa päivittämistä ja kehittämistä. Käynnissä olevan viisivuotisen Noste-ohjelman tavoitteena on ilman toisen asteen ammatillista tutkintoa olevien 30—54-vuotiaiden koulutustason parantaminen. Ohjelma pyrkii edistämään vähiten koulutusta saaneiden työntekijöiden ja yrittäjien työelämässä pysymistä ja urakehitystä kohottamalla heidän koulutustasoaan. Samalla ohjelmalla pyritään lieventämään suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtymisen aiheuttamaa työvoiman vajausta ja vaikuttamaan työllisyysasteeseen.

Sivistysvaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että aikuiskoulutustuen saaminen edellyttää 10 vuoden työhistoriaa, jos tukikausi alkaa ennen 1.8.2006, ja 5 vuoden työhistoriaa, jos tukikausi alkaa 1.8.2006 jälkeen. Viitaten parlamentaarisen aikuiskoulutustyöryhmän (OPM:n työryhmien muistioita 3:2002) esitykseen osaamisen nosto-ohjelman tukemisesta työhistoriavaatimusta lyhentämällä sivistysvaliokunta ehdottaa harkittavaksi työhistoriavaatimuksen lyhentämisen aikaistamista. Valiokunta yhtyy sivistysvaliokunnan näkemykseen työhistoriavaatimuksen lyhentämisen tarpeellisuudesta ja katsoo, että hallituksen tulee pikaisesti sel-

vittää yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa mahdollisuudet muutoksen voimaantulon aikaisuttamiseen.

Opintojen aikaisen toimeentulon turvaaminen on aikuisten opiskelun keskeinen edellytys. Aikuiskoulutustuen perusosan korottaminen lisää koulutuksellisesti heikoimmassa asemassa olevien pienituloisten mahdollisuuksia osallistua koulutukseen ja korjaa siten aikuiskoulutukseen osallistumisessa olevaa vinoumaa.

Yrittäjien oikeus aikuiskoulutustukeen

Aikuiskoulutustuen saaminen edellyttää, että henkilö opiskelun vuoksi tapahtuneen yhdenjaksoisen työstä poissaolon vuoksi ei saa palkkaa tai vastaavaa ansiotuloa päätoimestaan vähintään kahden kuukauden ajalta. Yrittäjällä tulojen aleneminen arvioidaan jälkikäteen tehtävän selvityksen perusteella. Käytännössä arvioissa otetaan huomioon yritystoiminnasta saadut ansiotulot, joita verrataan viimeksi suoritettussa verotuksessa vahvistettuihin ansiotuloihin. Menettelyn monimutkaisuus on osaltaan vaikuttanut siihen, että yrittäjät ovat varsin vähän käyttäneet oikeuttaan aikuiskoulutustukeen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että yrittäjien mahdollisuuksia käyttää aikuiskoulutustukea osaamisensa kehittämiseen parannetaan. Koulutuksen avulla pyritään osaamisen ja sitä kautta myös ansiotason parantamiseen. Yrittäjän tulojen jälkikäteinen arviointi sopii huonosti yhteen tämän koulutuksen tavoitteen kanssa. Valiokunta pitää välttämättömänä, että yrittäjien mahdollisuuksia saada aikuiskoulutustukea parannetaan siten, että tulojen jälkikäteisestä tarkastelusta luovutaan ja myöntämisedellytykset sidotaan esimerkiksi koulutukseen osallistumiseen ja koulutuksessa menestymiseen.

Lain soveltamissäännös

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1.1.2004. Uutta lakia on tarkoitus soveltaa aikuiskoulutustukeen, joka kohdistuu aikaan lain voimaantu-

losta alkaen. Valiokunta korostaa, että korotettua aikuiskoulutustukea maksetaan paitsi lain voimaantulon jälkeen alkavaan koulutukseen myös vuonna 2004 jatkuvaan koulutukseen.

Aikuiskoulutustuesta tiedottaminen

Sivistysvaliokunnan lausunnossa on kiinnitetty huomiota siihen, että aikuiskoulutustuen saantimahdollisuuksista ei tiedetä riittävästi. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta yhtyy sivistysvaliokunnan näkemykseen tiedottamisen tehostami-

sen tarpeesta ja katsoo, että hallituksen tulee yhdessä työmarkkinajärjestöjen, kansalaisjärjestöjen ja aikuiskoulutusta antavien oppilaitosten kanssa ryhtyä pikaisiin toimenpiteisiin tiedottamisen parantamiseksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 20 päivänä marraskuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jukka Gustafsson /sd	Markus Mustajärvi /vas
vpj.	Anne Holmlund /kok	Leena Rauhala /kd
jäs.	Sari Essayah /kd	Paula Risikko /kok
	Susanna Haapoja /kesk	Jukka Roos /sd
	Heidi Hautala /vihr	Tero Rönni /sd
	Anneli Kiljunen /sd	Kimmo Tiilikainen /kesk
	Esa Lahtela /sd	
	Riikka Moilanen-Savolainen /kesk	vjäs. Matti Kauppila /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.

ТyVM 6/2003 vp — HE 70/2003 vp